

inkubatorpomyslow.org.pl

Romski w obrazkach

Audiowizualny słownik romsko-polski
dla dzieci romskich pochodzenia rumuńskiego

Romski w obrazkach to audiowizualny słownik ułatwiający dzieciom romskim pochodzenia rumuńskiego zrozumienie języka polskiego i środowiska szkolnego. Został przygotowany dla uczniów romskich oraz ich asystentów. W wersji rozbudowanej ma postać mobilnej walizki, zawierającej tablet z wgraną aplikacją oraz komplet kart i spersonalizowane książeczki do ćwiczeń i utrwalania wiedzy.

Materiały – aplikacja na tablet i telefon zawierająca słownik audiowizualny, karty do samodzielnego wydruku oraz instrukcja w formie filmu – są też dostępne bezpłatnie na stronie www.romskiwobrazkach.pl i na profilu [Romski w obrazkach](#) na Facebooku.

Dla kogo, czyli kto jest odbiorcą innowacji?

Dla dzieci romskich pochodzenia rumuńskiego, uczących się w polskich szkołach, nieznających języka polskiego lub słabo nim władających.

Przez kogo, czyli kto może wdrożyć innowację?

Słownik jest pomocny w prowadzeniu zajęć szkolnych, a także pozaszkolnych, realizowanych przez:

- asystentów i asystentki edukacji romskiej,
- wychowawców i wychowawczynie klas integracyjnych,
- nauczycielki i nauczycieli,
- wychowawczynie i wychowawców świetlic,
- innych pracowników i pracownice szkoły,
- animatorów, wolontariuszki, pracowników i pracowniczki organizacji i instytucji wspierających rozwój dzieci romskich pochodzenia rumuńskiego.

Po co, czyli na jakie problemy odpowiada innowacja?

Dzieci romskie pochodzenia rumuńskiego uczęszczają do szkół polskich od niedawna. Ich asystenci i asystentki to głównie osoby z grupy większościowej (czyli Polki i Polacy), nieznające języka romskiego czy rumuńskiego. Natomiast dzieci romskie pochodzące z Rumunii nie znają języka polskiego lub znają go słabo. Jest on dla nich dopiero drugim lub trzecim językiem, którego się uczą. Nieznajomość języka polskiego utrudnia bądź uniemożliwia im naukę i komunikację w polskiej szkole oraz prowadzi do nierówności i wykluczenia.

Większości tych dzieci nie obejmował system edukacji przedszkolnej, a ich rodzice są niepiśmienni. Dodatkowym utrudnieniem są słabe warunki ekonomiczne, izolacja społeczna i negatywne stereotypy grupy większościowej. Nieznajomość struktur szkoły oraz procesów edukacyjnych, a także poczucie obcości powodują, że dzieci te czują się w szkole zagubione.

Nauczycielki i nauczyciele niejednokrotnie zniechęcają się do pracy z uczniami i uczennicami romskimi, ponieważ nie mogą się z nimi skomunikować, a osoby asystujące skarżą się na brak narzędzi do pracy.

Jak to się stało, czyli jak powstała innowacja?

Istotną częścią pracy nad innowacją było włączenie do tworzenia narzędzia mam i dzieci romskich.

Najpierw innowatorki, we współpracy z asystentkami edukacji romskiej i pedagogką szkolną, przeprowadziły rozpoznanie potrzeb językowych wśród romskich uczniów i uczennic. Na tej podstawie przygotowały hasła podzielone na pięć kategorii tematycznych.

Następnie hasła zostały przetłumaczone przez Romki mieszkające w Poznaniu oraz romologa na wybrany dialekt języka romskiego używanego w Rumunii. W kolejnym kroku rozumienie hasła zostało sprawdzone z dziećmi romskimi, a następnie zostały one nagrane i opracowane dźwiękowo.

Potem przy wsparciu ekspertki i asystentek dzieci romskie wybrały styl graficzny obrazujący hasła słownika. W końcu po konsultacjach z dziećmi romskimi i asystentkami opracowanych zostało 45 ilustrujących je piktogramów.

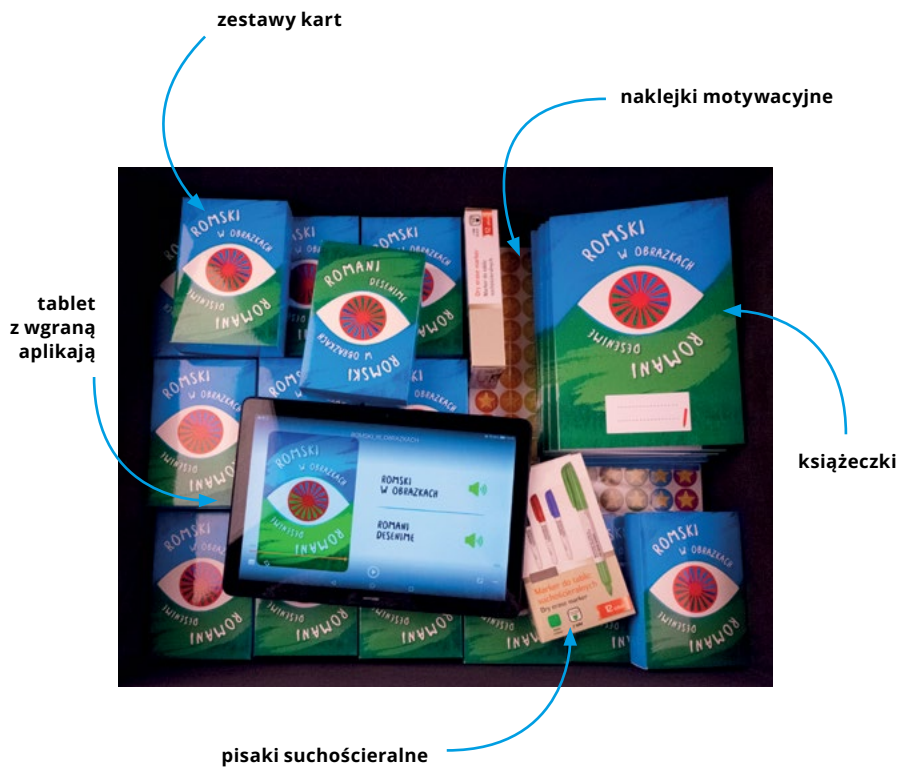
Na tej podstawie:

- opracowano książeczki motywacyjne z zadaniami do indywidualnego wykonania przez dzieci,
- zakupiono tablety, mobilne walizki, naklejki i pisaki ścieralne,
- wydrukowano karty i książeczki motywacyjne,
- opracowano aplikację na tablet i telefon w systemie Android, którą wgrano na tablety.

Mobilne walizki z kompletami kart, książeczkami i naklejkami trafiły do dwóch szkół podstawowych – jednej w Poznaniu i jednej w Gdańsku, gdzie asystentki edukacji romskiej, przygotowawszy scenariusze zajęć, sprawdzały ich działanie z uczniami i uczennicami romskimi, realizując wiele gier i ćwiczeń interaktywnych.

Każde z dzieci otrzymało komplet kart oraz spersonalizowane książeczki motywacyjne. Stosowano też naklejki motywacyjne oraz gry i zabawy dopingujące dzieci do nauki.

MOBILNA WALIZKA ZAWIERA:

Jak to zrobić, czyli jak krok po kroku wdrożyć u siebie innowację?

Romski w obrazkach w wersji oryginalnej ma postać mobilnej walizki, zawierającej:

- zestawy kart z hasłami ze słownika romsko-polskiego,
- książeczki i zeszyty do ćwiczeń,
- tablety z wgraną aplikacją zawierającą słownik,
- naklejki motywacyjne,
- pisaki suchościeralne.

Słownik romsko-polski składa się z 45 haseł, zapisanych w języku polskim i romskim (w jednym z dialektów używanych w Rumunii). Są one podzielone na pięć kategorii: budynek szkoły, w klasie, emocje, przedmioty i zwroty.

Słownikowi towarzyszą:

- karty motywacyjne, na których uczniowie i uczennice zbierają naklejki za każde opanowane słowo; ponadto na specjalną kartę mistrzowską wklejają naklejki – nagrody za opanowanie kategorii;
- karty do rysowania – zamieszczonymi w zestawie ściERALnymi mazakami można na nich dopisać i dorysować własne hasło.

Słownik warto wykorzystywać na lekcjach. Poniżej przedstawiamy **przykładowy scenariusz zajęć** z jego użyciem.

Temat: Przestrzeń szkoły

Cele główne:

- nauka słów związanych z pomieszczeniami szkolnymi w języku polskim, orientacja w przestrzeniach budynku szkolnego,
- kształtowanie umiejętności zgodnej i bezpiecznej zabawy w grupie.

Cele operacyjne:

Uczeń bądź uczennica:

- umie współpracować z koleżanką, kolegą,
- potrafi słuchać innych,
- integruje się z resztą grupy,
- zna słowa w języku polskim z danego zakresu,
- zna rozkład pomieszczeń w budynku szkolnym,
- umie je nazwać w języku polskim,
- umie wykorzystać poznane słowa i poprosić nauczycielkę o wyjście z klasy do toalety, biblioteki, gabinetu pielęgniarki itd.,
- wie, jak zapytać o drogę, lub wytłumaczyć, dokąd idzie.

Metody:

- aktywizująco-twórcze (wypowiedzi uczniów, zabawa ruchowa, praca w grupie),
- oglądowe (pokaz, obserwacja),
- słowne (rozmowa, dyskusja, instrukcja).

Formy prac:

- indywidualna,
- zbiorowa,
- grupowa.

Środki:

- tablet z wgraną aplikacją,
- karty słownika romsko-polskiego,
- książeczki motywacyjne.

Czas trwania: 45 minut

Miejsce: sala lekcyjna, cały teren szkoły, w tym także boisko.

PRZYGOTOWANIE DO ZAJĘĆ:¹

Zajęcia powinny poprzedzić jasne ustalenie zasad pracy grupowej.

1. Pomagamy sobie nawzajem.
2. Każdy pomysł jest ważny.
3. Unikamy krytykowania innych.
4. Słuchamy i szanujemy siebie nawzajem.

Ważne, by omówić z dziećmi każdy punkt. Trzeba zapytać o to, co dla nich oznaczają poszczególne zasady, jak je rozumieją.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

I. Wprowadzenie

1. Powitanie uczestników i uczestniczek zajęć.
2. Przedstawienie i rozdanie talii kart oraz książeczki motywacyjnej każdemu dziecku.
3. Prowadząca podaje cel zajęć. Wyjaśnia, że na zajęciach postaramy się zapoznać z pojęciami związanymi z pomieszczeniami szkolnymi w języku polskim. Nauka odbędzie się w formie gier i zabaw.

II. Realizacja tematu

1. Dzieci podpisują rozdane im komplety talii kart i książeczki.
2. Gra.

Wariant A: Wycieczka po szkole po wszystkich najważniejszych pomieszczeniach, w których zostały ukryte naklejki do wklejenia przez dzieci do książeczki. Szukanie odpowiednich kart z talii – kto znajdzie właściwą, dostaje naklejkę.

---

¹ Scenariusz przygotowany przez asystentki edukacji romskiej Ewelinę Frączkowską, Paulinę Krzysik i Paulinę Piórkowską.

Wariant B: Dzieci losują kolejno karty. Jedno z nich staje się przewodnikiem lub przewodniczką wycieczki. Reszta, włącznie z prowadzącą, podąża za dzieckiem, które ma za zadanie doprowadzić grupę do wylosowanego miejsca. Jeśli dziecko nie zna nazwy miejsca, ma dodatkowo za zadanie zapytać się osoby tam zastanej, jak owo miejsce się nazywa (np. w świetlicy pyta się pani świetliczanki: „Przepraszam, JAK NAZYWA SIĘ to miejsce?”).

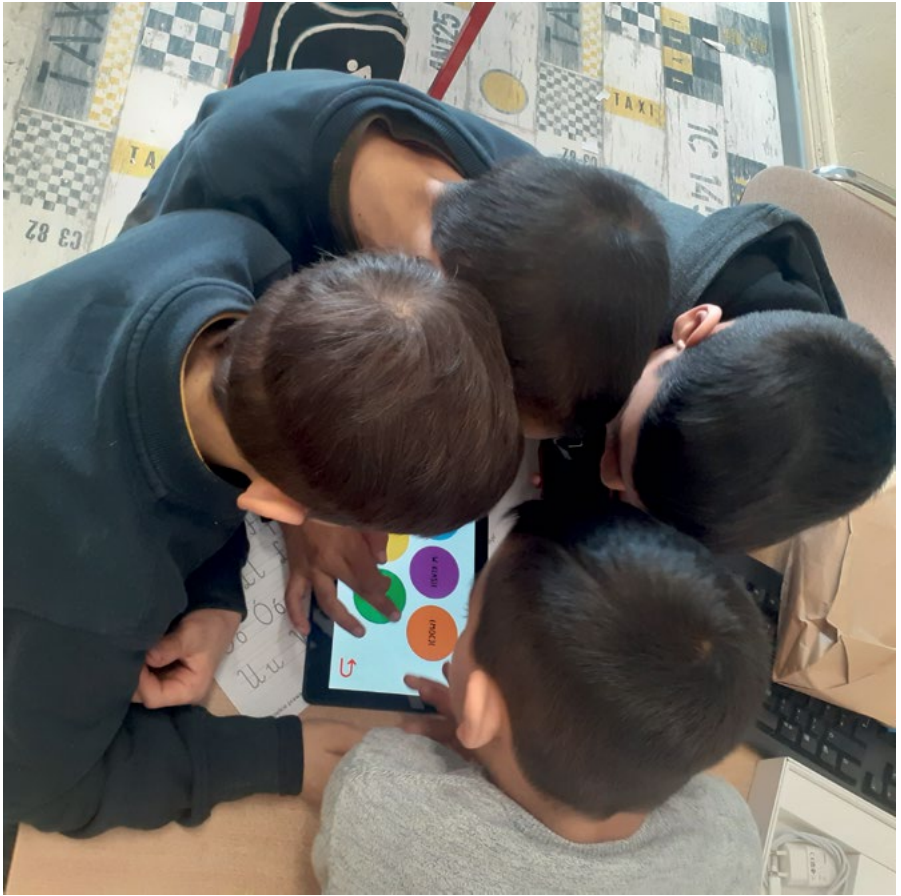
3. Gra w ciemno – prowadzący rozkłada karty na stole obrazkiem do dołu. Dzieci po kolei odsłaniają karty i mówią, co na nich jest. (Zabawa służy zorientowaniu się, które słowa są znane).
4. Językowe memo – prowadząca rozkłada 20 kart (10 par). Zapoznaje uczniów z kartami, obrazkami, podpisami. Sprawdza, które pojęcia znają uczniowie. Potem karty są tasowane i rozkładane w rzędach tak, by nie było widać, co na nich jest. Dzieci po kolei odsłaniają po dwie karty i mówią, co się na nich znajduje. Jeśli trafią na dwie takie same, zabierają je, a jeśli dwie różne, odkładają je na miejsce.
5. Słuchowisko – prowadzący rozkłada karty z danego tematu przed uczniami. Na tablecie puszcza z aplikacji dźwięki. Uczniowie odgadują, które to karty. Za dobrą odpowiedź dostają punkt.
6. Uczniowie wypełniają karty pracy w książeczkach.

III. **Zakończenie**

Po skończonej zabawie prowadząca dziękuje dzieciom za udział w zajęciach i rozdaje dzieciom naklejki.

IV. **Informacje zwrotne**

Przydatne jest zebranie refleksji uczestników na temat zajęć, ich tematyki, użyteczności ćwiczeń, sposobu prowadzenia zajęć. Można poprosić o „rundkę” w kręgu.

Czy to działa, czyli jak innowacja pomaga odbiorcom?

Testowanie innowacji przyczyniło się do pozytywnych zmian wśród uczniów romskich pochodzenia rumuńskiego, asystentek nauczania oraz pozostałych uczestników środowiska szkolnego.

- Asystentki i asystenci nauczania oraz nauczyciele i nauczycielki zyskali funkcjonalne, sprofilowane narzędzie do pracy z uczniami i uczennicami romskimi, dzięki któremu ich praca była łatwiejsza i przyniosła lepsze rezultaty edukacyjne.
- Uczennice i uczniowie zwiększyli swoje kompetencje językowe – znają więcej słów. Chętniej też komunikowali się z nauczycielkami, w tym np. sygnalizując swoje podstawowe potrzeby, takie jak wyjście do toalety.
- Dzieci romskie oswoiły się ze środowiskiem szkolnym w Polsce i zasadami funkcjonowania w tym systemie – dzięki zabawom edukacyjnym dzieci zapoznały się z kształtem lekcji (elementami nieoczywistymi w kulturze romskiej, takimi jak: siedzenie w ławkach, praca nad samodzielnymi zadaniami, współpraca w grupach, komunikacja z nauczycielem, szacunek do nauczyciela, kończenie rozpoczętych zadań), a także z przestrzenią szkoły oraz jej różnymi funkcjami (sekretariat, biblioteka, stołówka), i zaczęły odbierać budynek szkoły jako „swój” i dostępny.

Istotnym efektem innowacji było także wzmocnienie dzieci romskich.

- Uczniowie i uczennice otrzymali poczucie sprawczości na etapie konsultacji treści i wyglądu słownika.
- Dzieci romskie poczuły, że w polskiej szkole ich język jest równie ważny i wartościowy. Były dumne, że ich kultura została dostrzeżona, a one i ich bliscy wzięli udział w konsultacjach i nagraniach.
- Rozwiązując prawidłowo zadania ze słownikiem, dzieci cieszyły się swoimi sukcesami i były dumne, że dobrze sobie radzą.

Asystentki i inni nauczyciele zauważyli wzrost zaangażowania dzieci romskich w zajęcia szkolne.

- Dzieci chętnie brały udział w nowych zadaniach i aktywnie współtworzyły ich treść. Wykazywały się własną inicjatywą i pomysłowością w wymyślaniu nowych gier.
- Postawa uczniów wskazywała, że ich motywacja do nauki jest wysoka.
- Wizytujący nauczyciele i nauczycielki dostrzegli potencjał dzieci romskich – zobaczyli, że gdy znika bariera językowa, uczennice i uczniowie starają się i chętniej z nimi współpracują.

Ile to kosztuje?

Innowacja może w zasadzie funkcjonować bezkosztowo. Wystarczy ściągnąć aplikację na system Android lub filmiki na dowolne urządzenie i wydrukować karty na domowej lub szkolnej drukarce.

W wersji „premium” trzeba uwzględnić druk kart i książeczek. Pliki do wydruku są dostępne na stronie www.romskiwobrazkach.pl i na profilu [Romski w obrazkach](#) na Facebooku. Koszt wydruku kart w drukarni zależy od nakładu, jakości papieru i aktualnych cen. Natomiast dalsze korzystanie z nich jest już bezkosztowe – ze słownika i z kart można korzystać w pracy z różnymi grupami dzieci romskich, podczas realizacji kolejnych scenariuszy zajęć.

Autorkami innowacji są

Izabela Kolka – absolwentka Akademii Sztuk Pięknych i Collegium Da Vinci w Poznaniu. Scenografka, kostiumografka teatralna, artystka wizualna, edukatorka szeroko pojętej plastyki. Zaangażowana w projekty społeczno-kulturalne. Projektuje ekspozycje muzealne, produkuje autorskie filmy. Pomysłodawczyni i współautorka innowacji społecznej Onco-Joga. Laureatka stypendium „Kultura w sieci”.

Barbara Prądyńska – absolwentka kierunków: filologia polska i teatrologia na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, pedagogika teatru w Instytucie Kultury Polskiej na Uniwersytecie Warszawskim oraz menedżer kultury na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu. Aktorka, reżyserka, pedagożka teatru, animatorka. Prowadzi autorskie działania artystyczne i kulturalno-społeczne z grupami zagrożonymi wykluczeniem, w tym ze społecznością Romów w Polsce i na świecie. Współprowadzi Fundację Art Junction, działającą w obszarze teatru społecznego i animacji kulturowej. Stypendystka Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego miasta Poznania.

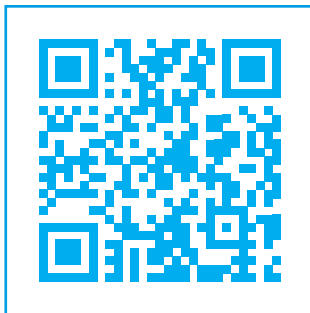
W rozwój innowacji byli zaangażowani także Terkuta Ciurar, Maria Clopotar, Taisa Danciu, Ewelina Frączkowska, Łukasz Jata, Paulina Krzysik, Paweł Lechowski, Agata Łoś, Paulina Piórkowska, Katarzyna Skórnicka, Hubert Wińczyk oraz uczniowie i uczennice romskie pochodzenia rumuńskiego ze Szkoły Podstawowej nr 26 w Poznaniu i Szkoły Podstawowej nr 81 w Gdańsku.

Więcej informacji

Romski w obrazkach można pobrać bezpłatnie ze strony:
www.romskiwobrazkach.pl lub [Facebook – Romski w obrazkach](#).

Dostępne do pobrania materiały:

- aplikacja na tablet – system Android,
- aplikacja na smartfon – system Android,
- pliki do samodzielnego wydruku kart na domowej drukarce (format A4),
- film instruktażowy do pobrania na dowolne urządzenie.

Kontakty

Izabela Kolka

izakolka@gmail.com

503929908

Barbara Prądyńska

pradzynskabarbara@gmail.com

696270272

Maria Lewandowska-Woźniak

Inkubator pomysłów prowadzony przez Fundację Stocznia

innowacje@stocznia.org.pl

(22) 378 39 73

inkubator pomysłów

Niecodzienne rozwiązania codziennych problemów

Tekst: Zuzanna Malicka

Redakcja i korekta: Urszula Drabińska

Zdjęcia: Iza Kolka (okładka oraz str. 7, 9, 10, 17 i 19), Paulina Piórkowska (str. 3),

Ewelina Frączkowska (str. 4) i Paulina Krzysik (str. 14)

Projekt i skład: Kotbury, www.kotbury.pl

maj 2023

Laboratorium
Innowacji
Społecznych

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

